

De problemen waarmee Europa sinds de economische crisis van 2007 worstelt, confronteren ons meer dan ooit met de vraag naar de verhouding tussen economie en politiek. Het Westen is er steeds op uit geweest deze twee categorieën strikt van elkaar te scheiden. Economie en politiek zijn steeds opgevat als tegengesteld - een tegenstelling die terugkeert in verwante binaire noties als noodzaak versus vrijheid,, privaat belang versus algemeen belang, maatschappij versus staat, markt versus politiek, en globalisering versus soevereiniteit. Keer op keer, van Aristoteles tot Hegel en zelfs tot Marx en traditionele vormen van liberalisme, ging het erom de prioriteit van de politiek veilig te stellen en aan te geven dat zij zich niet laat herleiden tot de economie.

In de huidige crises valt op dat de staat zich is gaan inlaten met het beheer van de markten en dit doet onder dwang van die markten zelf.

Dit betekent geenszins dat de economie de politiek opgeslokt heeft, zoals beweerd wordt door het neoliberalisme. In tegendeel, deze dwang leidt tot een bepaalde vorm van politiekbeoefening. Economie en politiek staan dus niet meer tegenover elkaar, maar zijn wederzijds afhankelijk, zonder dat hun verschil is opgeheven. Hun verhouding is poreus, of om het met Derrida te zeggen, differentieel. Een van de gevolgen is dat noch de economie noch de politiek in staat is om concreet gestalte te geven aan de samenleving. De samenhang van de samenleving is niet langer, als dat al ooit het geval was, louter economisch te begrijpen, zoals het neoliberalisme stelt, noch louter politiek, zoals de traditionele politieke filosofie poneert. De poreuze verbinding tussen economie en politiek stelt juist in staat om nieuwe vormen van samenleven uit te vinden.

Egidius Berns is emeritus hoogleraar sociale wijsbegeerte aan de Universiteit van Tilburg. Zijn publicaties betreffen de filosofie en de geschiedenis van het economische denken, alsmede de hedendaagse continentale filosofie.